

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s poštljanjem na dom za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravništvu v tiskarni sv. Cirila, koroske ulice, št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za označila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Vabilo k naročbi.

Z mesecem julijem začne se II. polletje in prosimo torej p. n. naročnike, katerim s tem dnevom poteče naročba na „Slov. Gospodarja“, naj se podvizajo nadalješnje naročnino doposlati, da se jim ne pretrga ali pa ustavi dopošiljanje lista.

„Slov. Gospodar“ stane do konca leta 1 ft. 60 kr. in do konca septembra pa 80 kr.

Naročnina, nova in zaostala, naj se nam pošlje po poštinih nakaznicah, ker so take pošiljatve najbolj ročne. *Upravništvo.*

Nemškutarija na Koroskem in Štajarskem z nem-kim sulvereinom vred.

Govor državnega poslanca dr. Gregoreca v drž. zboru, dne 3. maja 1888.

(Po stenografnem zapisniku.)

(Konec.)

Priznavam, da se rešenje pritožbe precej in z nekojimi izjemami popolnem zлага z besedo in z zmisлом člana XIX. v državnem osnovnem zakonu. Naučno ministerstvo namreč izjavlja, da ima na ljudskejši šoli Šmarijskejši slovenščina veljati kot naučni jezik, nemščina pa se more učiti kakor neobligaten predmet od 3. leta naprej.

Vendar s tem ne morem še zadovoljiti se, zakaj tukaj imamo odgovor samo na jedno pritožbo, ostalih deset pa še ni rešenih.

Prav za prav dolžen je naučni minister vso odredbo razveljaviti, ker se je sam prepričal — dokaz imamo v odgovoru na rešeno pritožbo —, kako ona kričeče nasprotuje državnemu osnovnemu zakonu. Toda minister tega ne stori in sili okolu 300 šolskih občin vposlati pritožbe. Kaže torej odredbo takoj razveljaviti.

Imam v tej reči samo jedno še opomniti. Gospod naučni minister je podobno namestniku v Gradci, ki je predsednik deželnemu šolskemu svetu, s prisego službensko objubil izpolnjevati državni osnovni zakon. Zares žalostno bi bilo, ko bi ti visoki uradniki ne bili še s tem za-

dovoljni, da sami ne izpolnjujejo državnega osnovnega zakona, ampak še isto storiti svojim podrejenim uradnikom zaukazujejo in očitno nepokorščino širijo. Po bila bi korupcija ali pohujšanje, ki pogubno od zgoraj med narode vhaja.

Tako godi se nam Slovencem! Prvi slovanski narod smo, ki je prišel pod žezlo cesarske hiše Habsburg Lorenske. Zvesto-udani smo tej prevzvišenejši hiši že nad 600 let. Nikoli se nismo udeležili nobene ustaje. Sinovi našega naroda krvaveli so skoro na vseh bojiščih ter žrtvovali kri in premoženje za ovo prevzvišeno cesarsko hišo.

Zatorej mislim, da si vendar nismo zaslužili, da tako z nami delajo ter nam v deželah, kjer nismo raztreseni, temveč skupno živimo, ne privoščijo niti jedne čisto slovenske šole jednorazrednice. (Jako res! na desni.)

Ljudska šola je prvo odgojevališče za narod in to odgojevališče zlorabijo v naše raznarodenje!

To nasprotuje državnemu osnovnemu zakonu, nasprotuje krasnemu geslu: „Viribus unitis“, katero predpolaga ukrepljenje vseh sil, vseh narodov. Nemčevanje, v katero nas silijo, obsoja vsa vera, vsa morala, vse človeštvo. Tu veljajo besede, katere je zapisal nemški pesnik in modrijan Herder: „Večje škode ne moreš storiti narodu, kakor če mu kdo jemlje njegov narodni značaj, posebnosti in jezik.“

No, in ljubi li narod kaj više, nego jezik svojih očetov? V materinščino zaklada narod bogastvo svojih nazorov, sporočil, zgodovine, vere, življenja, v narodnem jeziku diše narodova duša, bije njegovo srce. Kdor komu jemlje njegov narodni jezik, ta se loti neumrljivega imetja, katero bi imelo zmiraj prehajati od očetov k sinovom in unukom.

Nemčevanje obsoja po pravici vsa vera, morala, človeštvo, nemčevanje nasprotuje tudi črtežu sedanje vlade, kateri je bil slovesno proglašen dne 8. oktobra 1879 v prestolnem govoru: „Duševne in gmotne koristi vseh narodov

v državi z jednako skrbnostjo gojiti, to si bode moja vlada zmiraj prizadevala“.

Konečno nasprotuje nemčevanje stališču, poklicu in nalogi cele avstro-ogerske države. Znano je, kako si naši državni poslaniki sedaj prizadevajo nakloniti si in prijazne storiti Slovane na Balkanskem poluotoku!

Ti nam bodo malo verovali, ako vidijo, kako njihove slovanske narodne brate tukaj v Avstro-Ogerskeji pogosto zmatrajo in ravnajo kakor z brezpravnimi Heloti. (Poslanec dr. Vitezić: Jako res!) Pravijo, da bode vojska s slovansko velevlastjo. Jugoslovani ne želimo te strašne vojske, ker bi ne bila na korist naše državi, ampak Angleškeji. Ko bi pa vendar ova nesreča nas morala dohiteti, izrečem, da je to najslabše pripravljane na ovo vojsko, ako so avstrijsko-ogerski Slovani sedaj po dolgoletnem čakani v svojih nadejeh prevarani, vseskozi razjarjeni in prisiljeni reči: „Dokler bodeta grof Taaffe in g. Tisza gojenje duševnih koristi slovanskih narodov prepuščala takšnim naučnim ministrom in šolskim nadoblastim, kakor dosedaj, imajo avstro-ogerski Slovani malo upanja najti pravico“. Bog pomagaj in poboljšaj zlasti ministra plem. Gautscha! (Dobro, dobro, na desni.)

Slovesnost v spomin 40letnega vladanja Njih Veličanstva cesarja Franca Jožefa I.

(Dalje.)

Čas miru, dal Bog, da ga ne bi nikdo več Avstriji kalil, vporabljali so naš presvitli cesar v to, da so zopet zboljševali domače uredbe, v prve vrsti postav. Potovali pa so tudi večkrat po širokeji domovini ter povsod sipali ubožčekom milodare. Tako so potovali l. 1869. v jutrove dežele; v januariju l. 1871. na Tirolsko; l. 1875. prepotovali so Dalmacijo, l. 1883., ko smo obhajali šeststoletnico, odkar pripadajo Stajarska, Kranjska in Koroška k Avstriji, pa ravno te dežele.

Veselje je prišlo v našo domovino. Visoka vladarska hiša je vesela svojih podložnih, a hvaležni in udani podložniki veselje se blagostanja svojih preskrbnih občnih starišev. Njih veličanstev cesarja in cesarice.

Po poroki Njih veličanstev doživeli smo l. 1873., v katerem smo obhajali 25letnico vladanja presvitlega cesarja Franca Jožefa I. Šest let pozneje, l. 1879. 24. aprila, ob služevali smo srebrno poroko Njih veličanstev. Dne 10. maja l. 1881. pa smo slavili poroko Nj. ces. in kr. visokosti cesarjeviča Rudolfa, rojenega dne 21. avgusta 1858. leta v Laksenburgu, z belgijsko princesinjo Štefanijo, rojeno dne 21. maja l. 1864. v kraljevem gradu Lackenu.

To so bili najznamenitejši dnevi za našo domovino v teku 40 let. Vsakokrat smo udani podložniki nestrpljivo čakali pomenljivega dne,

kateri nam je bil vselej velik praznik. Ni bilo kraja, ki ne bi teh dnevov na nekakošen način slavil. Milijoni prebivalcev prosili so iste dneve večnega Boga, da bi našega cesarja in vso Avstrijo obvaroval vseh nezgod ter ju osrečil še za mnoga, mnoga desetletja.

Na ubožce se pri takih priložnostih nikedar ni pozabilo. Prvi in najzdatnejši obdarovatelj bili so vselej presvitli cesar in sploh cesarska hiša. Segali pa so tudi avstrijski državljani, kakor še segajo sedaj radi, globoko v žep po milodare ubogim.

Do sedaj označeval sem vam večji del našega presvitlega cesarja kot zaštitnika in dobrotnika ubogih; preostaja mi pa še vam povedati,

Kaj so storili presvitli cesar za svoje državljane v obče?

Vem, da se še starejši ljudje prav dobro spominjajo, kako je bilo pred letom 1848. — Kmečka posestva bila so s posestnikom vred graščini in graščaku podvržena. Graščak imel pa je navadno v gradu oskrbnika, kateri je bil ob enem tudi sodnik podložnim kmetom. Letem se je včasih zelo huda godila, posebej zatožencu, če ni prišel s polnim košem k razsodbi. O desetini in roboti vam menda niti praviti ne trebam. Pustimo raje te žalostne reči; ne spominjajmo se jih več! Hvaležni pa bodimo tistemu, ki jih je odpravil, namreč našemu presvitlemu cesarju, kateri so nastopivši vladarstvo kot postavodajalec rekli: „Pred postavo so vsi državljani enaki“. — Ali si siromak ali pa bogatin, nizkega ali visocega stanu: postavi se moraš udati.

Kako pa je bilo nekedaj z vojaščino? — Vsak, kogar so bili v vojake vzeli, moral je služiti neprestano po 14 let. Kakšne težave je moral prenašati, ko je moral po več tednov iz dežele v deželo marširati, pa še ogromno težo nositi. Sedaj je to vse drugače; vojak služi nepretrgano samo tri leta. Kamor so nekedaj po več tednov potovali, tje se sedaj po železnici v par dnevih pripeljajo. Vsa teža, koja mora vojak sedaj nositi, znaša le 21 kilgr.

(Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Trtna uš v Slov. goricah.

Že lansko leto bilo je c. kr. okrajnemu glavarstvu v Mariboru naznanjeno, da se nahajajo v Drankovcu, v občini sv. Jakoba, v nekaterih vinogradih sumljiva znamenja, po katerih je sklepati, da se je zasedla tamo trtna uš. Ker se je pa to lani še le proti zimi naznanilo, ni bilo mogoče istih vinogradov takoj preiskavati, zategadelj se je ta reč še le 19. in 20. junija t. l. dovršila.